

מטעמי תורת זילים

פרשת כי תצא – איסור חרישה בשור וחמור

התורה מצוה "לא תחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו" (דברים, כב, ט), אמנם כוונת התורה לאסור מלחרוש ולעשות כל מלאכה בשני מינים המאוגדים יחד (רשי"י דברים כב, ט) ולא רק שור וחמור.

יש להבין, אם כוונת התורה היא לאסור חרישה של כל שני מיני בעלי חיים שונים, מדוע הזכירה דווקא את 'השור והחמור'?

יש שני כוחות טומאה חזקים והם 'קליפת השור' ו'קליפת החמור'

בעקבות חטא אדם הראשון נוצרה קליפה קשה הנקראת 'שור' (ואברהם זקן לר' אברהם פלאגי מערכת אף אות נ בשם קהילת יעקב) שיש לה שלטון בלילה (עפ"י 'מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת ויצא ד"ה ויכוח יעקב עם לבן). עליה כלוונה התורה בציווי "לא תחַסֵּם שׂוֹר בְּדִישׁוֹ" (דברים כה, ז), כדי לרמוז כי כאשר מדת הדין של השור כבר שולטת – אין למנוע את פעולתה. מטעם זה לא תיקנו רבותינו תפילין וציצית בלילה, על מנת שלא לחסום את 'מדת השור' מלפעול (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה תקיד ד"ה ועל דרך הסוד) בזמן שליטתה (עפ"י 'מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת ויצא ד"ה ויכוח יעקב עם לבן). קליפה זו היא כנגד הס"מ (מגלה עמוקות - רנ"ב אופנים' אופן עא, 'חיי אברהם' לר' אברהם כלפון על טעמי המצוות בחלק טעמים נפרדים אות ה, 'מדרש לפירושים' דרוש הי"א דף יט ע"ב ד"ה 'ומעתה אבארי בשם האר"י ז"ל) הממונה על עשו (זוהר תיקונים תיקון י' דף קמו ע"ב ד"ה ובגין דא בשור ובחמור), וכנגד אומתו (מגלה עמוקות - רנ"ב אופנים' אופן עא) אָדוּם (ואברהם זקן לר' אברהם פלאגי מערכת א"ף אות נ בשם קהילת יעקב). ורמוז לכך, כי כאשר כותבים תיבת 'עשׂו' במילוי כזה 'עשׂו' שייך וא"ו' ומוסיפים שלש כנגד כל אחת משלושת התיבות שבמילוי או כנגד שלושת אותיות השורש – זה יוצא בגמטריא 'שור' (יעמק המלך' לר' נפתלי הרץ בכרך שער שעשועי המלך פרק מב, 'מדרש לפירושים' לר' אליעזר פישל מסטריזוב דרוש הרביעי כח"ב דף ו ע"ב ד"ה 'ועתה אבארי').

בעקבות חטא אדם הראשון נוצרה עוד קליפה קשה הנקראת 'חמור' (ואברהם זקן לר' אברהם פלאגי מערכת אף אות נ בשם קהילת יעקב) שגם לה יש שלטון בלילה (עפ"י 'מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת ויצא ד"ה ויכוח יעקב עם לבן). קליפה זו היא כנגד המלאך רה"ב (מגלה עמוקות - רנ"ב אופנים' אופן עא, 'חיי אברהם' לר' אברהם פלאגי מערכת א"ף אות נ בשם קהילת יעקב) על טעמי המצוות בחלק טעמים נפרדים אות ה) הממונה על ישמעאל (עפ"י 'מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת ויצא ד"ה ויכוח יעקב עם לבן). קליפה זו היא כנגד המלאך רה"ב (מגלה עמוקות - רנ"ב אופנים' אופן עא, 'חיי אברהם זקן' מערכת אף אות נ בשם קהילת יעקב) לכן נאמר אצל אברהם אבינו שהיה אביו של ישמעאל "וַיִּשְׁפֹּם אֲבִרְהָם בְּבֶקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת חֲמֹר" (בראשית כב, ג). ומשום כך גם אחרי שמת ישמעאל נפשו התגלגלה דווקא בחמורו של ר' פנחס בן יאיר (יעמק המלך' שער שעשועי המלך פרק מב). וזו הסיבה שאברהם אמר לישמעאל ואליעזר שני הנערים שהלכו עמו "שִׁבּוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמֹר" (בראשית כב, ה) כיון שניבא שאחד מהם עתיד להתגלגל בחמור (ישמו אברהם' לר' אברהם פלאגי מערכת יוד ערך ישמעאל דף צט ע"א טור ב אות יא ד"ה חמור גרס), וזה לבד מהטעם שהם עם הדומה לחמור (מדרש תנחומא' פרשת וירא אות כג).

חיבור בחינת 'השור' ו'החמור' יחדיו יכול להביא חורבן לעולם

התורה הזכירה דווקא את איסור החרישה בשור וחמור שנאמר "לא תחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו" (דברים, כב, ט), בכדי ללמד שצריך להרחיק את שני כוחות הדין הללו זה מזה (מצודת דוד' על טעמי המצוות להרדב"ז מצוה רלה), שאם חלילה הם מתחברים, הם נעשים לשני פגעים רעים (זוהר פרשת שמות דף ו ע"א ד"ה שור וחמור) המזיקים לעולם (צרוור חמור' פרשת כי תצא ד"ה וז"ש בכאן כי יפול) ומביאים לו חורבן (יאור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה 'יחדיו מהרא"י ג), ואין בני האדם יכולים לעמוד מולם (זוהר פרשת בשלח דף ט ע"ב ד"ה אמר רבי אבא). ומי שחורש בשניהם בארץ, למעשה מזווג דין בדין בלי מיתוק רחמים ביניהם – וזה יכול להביא את חורבן העולם (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה רלה). מעין זה היה עם עשו הרשע שהוא היה בחינת 'שור' וביקש להתחבר עם ישמעאל שהוא בחינת 'חמור' ועל ידי כך להחריב את העולם, שנאמר "וַיִּלְכָּד עֵשָׂו אֶת יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מִחְלַת בֵּת יִשְׁמָעֵאל בְּן אֲבִרְהָם אֲחוֹת נְבִיּוֹת עַל נַפְשׁוֹ לֹאֲשֶׁה" (בראשית כח, ט) (הגר"א בביאורו על 'סיפרא דצניעותא' פרק ז' דף לב ע"א, 'מדרש לפירושים' דרוש הרביעי כח"ב דף ו ע"ב ד"ה 'ועתה אבארי').

יושבי הארץ הכירו את גדולתו של אברהם אבינו בעת שרצה לקנות את מערכת המכפלה והחליטו לקבלו עליהם לנשיא שנאמר "שְׁמַעְנֵנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹקִים אֲתָהּ בְּתוֹכֵנוּ" (בראשית כג, ז). וכך גם חמור החוי היה נשיא שנאמר "וַיִּרְא אֶתְּהָ שָׁכֶם בְּן חַמֹּר הַחֲוִי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֶתְּהָ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַיֵּעֲנֶה" (בראשית לד, ב). לכן חמור החוי רצה להשיא את בנו עם בתו של יעקב אבינו ואף היה מוכן לשלם על כך סכום גדול, לפי שהוא נשיא וגם סבו של יעקב היה נשיא (עפ"י 'מדרש תנחומא' פרשת וישלח אות ז). אך יעקב אבינו ענה לו שאברהם זקנו נקרא 'שור', שנאמר "וַיִּקַּח הַבְּקָר רָץ אֲבִרְהָם" (בראשית יח, ז) וכן "וַיִּרְבַּ תְּבוֹאוֹת בְּכַח שׂוֹר" (משלי יד, ז), ואילו הוא 'חמור' – ואי אפשר לחרוש בשור וחמור יחדיו (עפ"י 'מדרש תנחומא' פרשת וישלח אות ז) וגם לא להשיא את שתי הבחינות הללו, שהרי חיבורם אסור (עמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד 'ברית אברהם'. וראה עוד בליקוטי שושנים' לר' שמשון מאוסטרופולי אות ד).

אברהם אבינו הכניע את קליפת החמור שנאמר "וַיִּשְׁפֹּם אֲבִרְהָם בְּבֶקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת חֲמֹר" (בראשית כב, ג) (ורקנאטי' פרשת וירא ד"ה וישכם אברהם בבוקר, ליקוטי השי"י להאר"י ז"ל מסכת ברכות ד"ה משמורה הראשונה), "וַיִּחְבֹּשׁ" – פירושו כמו 'חבוש' בבית האסורים, כלומר שהתגבר אברהם אבינו על כוחות המקטרגים של קליפת 'חמור' אשר קטרגו עליו (ורקנאטי' פרשת וירא ד"ה וישכם אברהם בבוקר). והיה בכוחו של אברהם לשבר את הקליפה הזאת השולטת במשמרה הראשונה של הלילה כלומר בחלקו הראשון (ראה גמ' ברכות דף ג ע"א), כיוון שהיא מכוונת כנגד המשמרה הראשונה של היום שהיא מדת 'החסד' השייכת לאברהם אבינו (ליקוטי השי"י להאר"י ז"ל מסכת ברכות ד"ה משמורה הראשונה). ואמנם הקליפות הללו של השור והחמור נשארו בעולם ולכן הרשע שהיה בקי בכשפים ובטומאה ניסה לאבד את יעקב אבינו על ידי אותן הקליפות שנאמר "אֲרַמִּי אֲבָד אֲבִי" (דברים כו, ה) (זוהר פרשת בשלח דף סד סוף ע"ב ד"ה משלחי רגל השור והחמור).

בחינת 'השור' של יוסף התחבר עם בחינת 'החמור' של העם המצרי

כאשר התחבר יוסף שהוא בחינת 'שור' כפי שנאמר "בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקָרְנֵי רָאִם קָרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִנְגַח וְחָדָו אֶפְסֵי אֶרֶץ" (דברים לג, יז) עם העם המצרי הדומה ל'חמור', זה הביא לכך שעם ישראל השתעבדו במצרים (זוהר פרשת וישלח דף קעג ע"א ד"ה ועל דא) כי עברו על איסור כלאים של "לא תִּהְרַשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יִחְדָּו" (דברים, כב, ז) (שתי ידות' לר' אברהם חזקוני על פרשת ויגש דף כח ע"א ד"ה ואם תאמר), ונגזר עליהם לרדת לגלות מצרים כדי לבטל את ההתעוררות של שני הכוחות הרעים הללו של 'השור' ו'החמור' (מדרש לפירושים' חלק שני דרוש טז דף עט ע"א ד"ה ועפ"י אלו הדברים). לכן יעקב הוכיח את שמעון ולוי על שתבעו עלבון דינה והרגו את שכס ואילו את יוסף הם מכרו למצרים, כי בזה גרמו לחיבור של 'השור' הקדוש עם 'החמור' הטמא יחדיו. וזהו מה שאמר להם "שִׁמְעוּן וְלֹוֹי אֲחֵים כָּלֵי חֲמֹס מְכַרְתֶּיהֶם: בְּסֻדָּם אֶל תְּבֹא נַפְשֵׁי בְּקִהְלֶם אֶל תִּחַד כְּבֹדֵי כִּי בְּאֶפְסֵם הָרְגוּ אִישׁ וּבְרָצָנָם עֶקְרוּ שׁוֹר" (בראשית מט, ה-ו) "כִּי בְּאֶפְסֵם הָרְגוּ אִישׁ" – הוא שכס בן חמור, "וּבְרָצָנָם עֶקְרוּ שׁוֹר" – הוא יוסף הצדיק (ולב אריה' לר' יהודה אריה לייב האסקי פרשת ויחי אות לא ד"ה ואפשר לומר).

קצת תקנה לזה היה כאשר באו האחים של יוסף למצרים, שאז נאמר "הַפְּקֹר אֹרֹךְ הַאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ הֵמָּה וְחַמְרֵיהֶם" (בראשית מד, א), כלומר שמפאת האור הגדול שהביאו האחים למצרים נשבר ונפל התוקף הגדול שהיה ל'קליפה' אצל העם המצרי הדומה לחמור, ואז בחינת הקליפה הקשה הזאת נשלחה עם האחים מארץ מצרים (באר מים חיים' פרשת מקץ ד"ה הבוקר אור). וזה היה כפי כוונתו של יוסף הצדיק, שרצה להכניע את תוקף 'הקליפה' במצרים (עפ"י 'ליקוטי הש"ס' מסכת ברכות ד"ה לכן הוא היה, 'באר מים חיים' פרשת מקץ ד"ה הבוקר אור) וליישר דרך לפני בני ישראל שיוכלו להתקיים שם בתוך השעבוד הקשה (באר מים חיים' פרשת מקץ ד"ה הבוקר אור), כי המצריים החמורים היו עתידים 'לנשדך' בישראל (כתם פז' על זוהר פרשת וישלח דף קעג ע"ב ד"ה תמן איהו קאים). אמנם עדיין נשארה עוד טומאת זוהמה במצרים יותר מכל הארצות, עד שהוכרחו ישראל להשתעבד שם בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה (באר מים חיים' פרשת מקץ ד"ה הבוקר אור).

החרטומים במצרים נתנו לפרעה עצה איך להשאיר את ישראל במצרים, כשאמרו לו "רְצוֹנְךָ שֶׁלֹא תֵצֵא אִמָּה זֶה מִכָּאן לְעוֹלָם? הַעֲצֻמוֹת שֶׁל יוֹסֵף אִם לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָן עַד עוֹלָם אֵינָם יְכוֹלִים לְצִאת" (ראה 'דברים רבה' יא, ז), כלומר אמרו שעד שלא ימצאו ישראל את עצמות יוסף הם לא ייצאו ממצרים. ולא היתה כוונתן מפאת השבועה שהשביע יוסף את ישראל טרם מותו "וְהִעֲלַתֶם אֶת עֲצַמְתִּי מִצֵּה" (בראשית נ, כה), כי וודאי לא נשבעו ישראל על דעת זה שלא יוכלו להוציאו ואז יצטרכו להישאר שם כל ימי עולם, שהרי אנוסים הם. אלא שהחרטומים והמכשפים ומביני המדע במצרים ידעו שכל זמן שיוסף אשר נקרא שור שרוי בתוכם החמורים, בוודאי ישראל יישארו בגלות ולא יוכלו לצאת משם כי זה עצמו גורם להם את הגלות. לכן נתנו עצה שלא ימצאו את יוסף. וכך היה שעשו את ארונו של יוסף במשקל חמש מאות ככר וזרקו אותו לתוך הנחל. ומשה היה צריך להתייגע שלשה ימים ושלושה לילות ולא מצא את ארונו, עד שהגיע לנחל עמד ואמר ליוסף "תֵּן כְּבוֹד לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל תַּעֲבֹב גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל" (ראה 'דברים רבה' יא, ז), כלומר אל תעכב את גאולתם כי בך הדבר תלוי שייצאו עצמותיך ממצרים (דברי שלמה' לר' שלמה שלם פרשת בשלח דף מ ע"ב ד"ה ובהו יתיישב). ואז עלה ארונו על פני המים (דברים רבה' יא, ז).

משה רבינו הוציא את עצמותיו של יוסף הצדיק ממצרים שנאמר "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצַמּוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" (שמות יג, יט) ועל ידי כן הפריד בין 'השור' ו'החמור' (עפ"י זוהר פרשת וישלח דף קעג ע"א ד"ה ועל דא). ורק משה רבינו שהיה משבט לוי וגדול מכולם שהרי נעשו על ידו כל המכות של מצרים, היה בכוחו לעשות פירוד בין שתי הקליפות הללו (לב אריה' פרשת ויחי אות לא ד"ה ואפשר לומר), ולהוציא את יוסף שהוא בחינת השור מבין החמורים (דברי שלמה' פרשת בשלח דף מ ע"ב ד"ה ואפשר עוד לומר) ולא להשאיר שם אפילו 'ריחי' של שור. כי משה ידע שכשמתחבר השור עם החמור למטה מתחזקים כוחותיהם למעלה ומזיקים (כתם פז' לר' שמעון לביא מחבר הפניני' בר' יוחאי' על זוהר פרשת וישלח דף קעג ע"ב ד"ה תמן איהו קאים). וסימן זה נתן יוסף לעם ישראל לפני פטירתו, כי מי שיוכל להפריד בין שתי הקליפות האלו הוא גואל אמת וצדק, ולא אדם אחר. לכן יוסף ציוה לפני פטירתו את סימן הפקידה ביחד עם הציווי להעלות עצמותיו, שנאמר "וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פְּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלַתֶם אֶת עֲצַמְתִּי מִצֵּה" (בראשית נ, כה) (לב אריה' פרשת ויחי אות לא ד"ה ואפשר לומר).

חצי מגופו של עגל הזהב היה עשוי שור והחצי השני היה עשוי חמור

כאשר הערב רב עשו את עגל הזהב, יצא להם בעל חי שצורתו חמור ושור יחדיו (ליקוטי תורה' להארי"י ז"ל פרשת כי תשא ד"ה ודע כי, 'מגלה עמוקות' – רב אופנים' אופן עא), מחציו ומעלה היה שור אוכל עשב כדרכו של שור, ומחציו ומטה עד זנבו היה חמור (מאמר חיקוק דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח, 'חי אברהם' על טעמי המצוות בחלק טעמים נפרדים אות ה בשם ההגדה, 'מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת תרומה דרוש לה אות א ד"ה לזה יהי'. ראה זוהר פרשת כי תשא דף קצב ע"ב ד"ה ומשכו תרין). השור יצא בכוח הטס שמשו כתב עליו 'עלי שור' וזרק אותו לתוך הנילוס כדי שארונו של יוסף ייצא מהמים, כי בשעת מעשה העגל (שתי ידות' לר' אברהם חזקוני פרשת וילך ד"ה ויחדר השני בשם המדרש) זרקו את אותו הטס לאש ולכן יצא עגל שעשוי חלקו משור בכוח מה שהיה כתוב על הטס 'עלי שור'. ואילו חלק החמור יצא מכוח הכישופים שעשו באותה שעה המצריים (ליקוטי תורה' להארי"י ז"ל כי תשא ד"ה ודע כי) שהם עם הדומה ל'חמור' (עפ"י זוהר פרשת וישלח דף קעג ע"א ד"ה ועל דא). ובגלל החיבור בין שני כוחות הטומאה האלו היה חטא העגל קשה ביותר לעם ישראל (ליקוטי תורה' להארי"י ז"ל כי תשא ד"ה ודע כי) (להרחבה על חטא העגל ראה מאמרנו לפרשת כי תשא – 'מעשה העגל').

וכן כאשר אדם חוטא בעונו אזי שני כוחות הטומאה של השור והחמור מקטרגים (יצרור המור' פרשת שופטים ד"ה במדרש הנעלם) והוא ראוי להימסר בידיהם (יצרור המור' פרשת ויקרא ד"ה וכן ענין המלקות). ופעמים שאדם בעונו גורם לחיבור שני הכוחות הללו, לכן התורה ציותה "לא תִּהְרַשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יִחְדָּו" (דברים, כב, ז) לא רק לאסור את עצם החרישה יחד באדמה, אלא גם כל דָּבָר עוֹן שִׁיכּוֹל לַגְרוּם לַחֲבִיבוֹר שְׁתֵּי הַקְּלִיפּוֹת הַלְלוֹ (אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה 'יחידיו' מר' אברהם גאלנטי). מטעם זה כאשר אדם היה חוטא הוא התחייב מלקות, ואז הלכו אותו ברצועות העשויות מעור של שור וחמור (יצרור המור' פרשת שופטים ד"ה במדרש הנעלם, 'חי אברהם' על טעמי המצוות בטעמים נפרדים אות כא), כי בנקב של הרצועה שבה הלכו את החוטאים היו תולים עור כפול של שור כך נהיה ארבע רצועות עור של שור התלויות בנקב, ובאותו הנקב היו מוסיפים גם עור של חמור (ידעת חכמה' שער התשובה פרק חמשה ועשרים דף לו ע"א ד"ה הרצועה) כך נהיה גם שתי רצועות של חמור (רמב"ם הלכות סנהדרין והעונשין המסורים להם' פרק ששה עשר הלכה ח ע"יש) שאורכן היה יותר מאורך רצועות עור העגל (ידעת חכמה' שער התשובה פרק חמשה ועשרים דף לו ע"א ד"ה הרצועה).

הקב"ה 'מלקה' ומעניש את בני האדם החוטאים שלא ידעו את ה' על ידי שתי הקליפות של 'השור' ו'החמור' שעליהן נאמר "יִדְעַ שׁוֹר קָנְהוּ וְחֲמֹר אֲבוֹס בְּעַלְיוֹ" (ישעיה א, ג). לכן גם הרצועות של מי שהתחייב מלקות היו כלולות מעור של שור וחמור (חי אברהם' על טעמי המצוות בפרק טעמים נפרדים אות כא בשם ספר 'שערי אורה' על דרך האמת), ועל ידי המלקות שהיה האדם מקבל, היו כוחות הטומאה של 'השור' ו'החמור'

מתקררים ולא מקטרגים עליו (יצרור המור; פרשת שופטים ד"ה במדרש הנעלם), **ואפילו היו מתבטלים בכוח הרצועות** (ידעת חכמה; שער התשובה פרק חמשה ועשרים דף לו ע"א ד"ה הרצועה), **ואז היה מתכפר לאדם בזה**. ומשום כך גם אמרו רבותינו שכל חייבי כריתות שלקו נפטרים מכריתתן (ראה גמ' מכות דף כג ע"א) (יצרור המור; לרי אברהם סבע חמיו של ר' יוסף קארו פרשת ויקרא ד"ה וכן עניין המלקות).

מחיבור קליפות 'השור' ו'החמור' יוצא קליפה קשה של 'הכלב'

החיבור בין השור והחמור יוצר כוח (עפ"י ישערי אורה; השער הראשון הספירה העשירית ד"ה זה שמי) **של 'קליפה' (זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה מתקיפוא דלהון) שיש ביכולתה להחריב מדינות ולשלח מכות לכל העולם** (עפ"י ישערי אורה; השער הראשון הספירה העשירית ד"ה זה שמי). **קליפה זו נקראת קליפת 'כלב'. ולפי שהכלב חצוף** (זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה אמר רבי אבא) **ועז פנים מכולם** (נמ' ביצה דף כה ע"ב), **לכן גם אין בכל הכוחות החיצוניים יותר חצוף ממנה** (מצודת דוד; להרדב"ז מצוה שמ"ו ד"ה דע דאיכא). **וזה היה עניין 'עמלק' שהוא בחינת קליפת 'הכלב'** (ראה זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה מתקיפוא דלהון) **אשר נוצר מחיבור 'שור' ו'חמור'** שהרי אביו אליפז היה בנו של **עשו** ואמו תמנע היתה פלגשו ומבנות **ישמעאל** (ראה בראשית לו, יב) (יקהלת יעקב; ערך 'עמי' אות ב). **לכן כמו הכלב גם עמלק היא אומה חצופה** (יאור החמה; על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה יתניני מהרמ"ק, 'נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א אות א) **אף יותר מכל שאר האומות שנאחזים רק בשור או בחמור** (יאור החמה; על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה יתניני מהרמ"ק). **ורמו לכך כי התיבות 'כלב החצוף' יוצא גמטריא 'עמלק' עם הכולל** (יאור החמה; על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א ד"ה יתניני מהמלקט ר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א).

קליפה זו רמוזה באותיות האמצעיות של **"שנר"** ו-**"חמור"** – אותיות ו, מ, ו – שהן גימטריא **'כלב'** (ליקוטי השי"ש; להארי"י ז"ל ספר כוח ה' ד"ה ג' ראשי קליפות, 'מגלה עמוקות' על התורה פרשת ויצא ד"ה ויהי) **כי היא קליפה אמצעית בין השור לחמור** (מדרש תלפיות; ערך אמת ובערך גמטריות ד"ה 'שלשה ראשי קליפות'), **לכן קליפה חצופה זו כוללת את שני כוחות הקליפות של השור והחמור יחד** (נצוצי אורות; להחיד"א על זוהר פרשת בשלח דף סה ע"א אות א). **שלושת הקליפות הללו הן ראשי כל הקליפות וסימנן "חשך" – חמור שור כלב** (ליקוטי השי"ש; להארי"י ז"ל ספר כוח ה' ד"ה ג' ראשי קליפות, 'מדרש תלפיות' ערך אמת ובערך גמטריות ד"ה 'שלשה ראשי קליפות'), **ועליהן נאמר "תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער"** (תהלים קד, כ), **"בו תרמש כל חיתו יער" – כלומר שיתר הקליפות נאחזות באותן שלושת הקליפות שראשי התיבות שלהן הוא "חשך"** (ליקוטי השי"ש; להארי"י ז"ל ספר כוח ה' ד"ה ג' ראשי קליפות). **וכן מלכות יון נקראה "חשך"** כנגד אותן שלוש קליפות (שם משמואל; פרשת מקץ שנת תר"פ חנוכה ליל ו ד"ה והנה יון).

דוד המלך היה מתקן את הקליפה הזאת בחייו, ודאג שלא "ירעבו" אותם הכלבים (מדרש תלפיות; ענף אמת ד"ה ובכאן סוד), **והיה כל הזמן מתפלל להינצל מהקליפה הזאת כפי שאמר "הצילה מחרב נפשי מיד פלב יחידתי"** (תהלים כב, כא) (גליא רזיא; דף י"ב טור א) **כי הקליפה הזאת מסוגלת לפגוע גם בחלק הרוחני הגבוה שנקרא "יחידת"** (מחשבות חרוזי; לר' צדוק הכהן מלובלין כח ע"ב טור א). **לכן כאשר דוד המלך נפטר ביום שבת והיתה גופתו מוטלת בחמה, שאל שלמה המלך את חכמי ישראל איך להזיז את גופתו והוסיף לשאול גם על 'הכלבים' כשאמר "אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה?"** חכמי ישראל הבינו שדבריו הולכים על הקליפה הקשה הזאת, **לכן ענו קודם על השאלה הנוגעת בכלבים ורק אחר כך על השאלה הנוגעת באביו** (ראה המעשה בגמ' שבת דף ל ע"ב) (מדרש תלפיות; ענף אמת ד"ה ובכאן סוד).

מטעם זה גם צייתה התורה להשליך את בשר הטריפה לכלב שנאמר "ויבשר בשדה טרפה לא תאכלו לפלב תשלכון אתו" (שמות כב, ט), **כי טריפה אין בה צד קדושה ולכן ישראל הקדושים אסורים בטריפה, אבל היא כן ראויה לכלב** (השלי"ה הקדוש; תורה שבכתב פרשת משפטים ד"ה אנשי קודש), **שהכלב הוא עז נפש ולא יודע שובעה** (יטעמי המצות; לרבי מנחם הבבלי מצוות לא תעשה מצוה מת, 'זוהר חדש' פרשת מטות ד"ה ותא חזי) **גם ברוחו וחצוף** (זוהר חדש; פרשת מטות ד"ה ועל דא ד"ה ותא חזי) **וכוחו רע אפילו אם הוא קשור** (מצודת דוד; להרדב"ז מצוה נטט ד"ה ולכן אמר). **וכן משום כך גם אסרה התורה דווקא "מחיר פלב" למזבח יותר מכל חיה ובהמה טמאה, שנאמר "לא תביא אֶתְנָן זֹנְהָ וּמְחִיר פֶּלֶב בֵּית ה' אֶלְקִיךָ"** (דברים כג, יט) **לפי שאין חצוף יותר ממנו, והמעשה שעושים למטה יכול לפגום למעלה** (מצודת דוד; מצוה שמ"ו ד"ה דע) (להרחבה בטריפות ראה מאמרנו לפרשת שמיי – 'איסור נבילות וטריפות').

קליפת 'הכלב' נכנעה בעת יציאת מצרים וחזרה עם חטאי העבודה זרה

כשמכרו השבטים את יוסף למצרים התחברו קליפת שור וחמור ואז נולד מהם קליפת 'כלב' (מטה אהרן; על הגדה של פסח לר' אהרן דרשן תאומים בבניאר יחד גדיא; ד"ה חד גדיא). **לכן המצריים עשו דמויות של כלבים על ארונו של יוסף** (ראה 'שמות רבה' כ, יט), **כדי לעורר את קליפת הכלב להמשיך על ישראל את כוח 'החיצונים' להזיקם ולעכב את יציאתם ממצרים** (זכר דוד; לר' דוד זכות ממודינא מאמר ג פרק כז דף קו ד"ה ויש להבין למה המצריים) **על ידי שלא יוכלו להוציא את ארונו של יוסף** (שמות רבה' כ, יט). **וכמו שתכונת הכלבים הגשמיים להיות שומרים על הבית ועל עדרי הצאן, ואפילו בשעה שהם יִשְׁנִים הם מרגישים את העוברים ושבים** (זרך חכמה; למהר"ל פוחוביצר נתיב יד אות יב דף לג ע"ב טור א) **כך הוא גם במרומים, שכל נשמה אחרי פטירתה עוברת דרך עולמות 'החיצונים' לפני שהיא מגיעה לגן עדן, ואם 'הכלבים' ששומרים שם רואים בנשמה רושם פגם של עוון אזי הם נובחים בקולם ו'החיצונים' ששומעים אותם מתאספים עדרים עדרים כדי לפגוע בנשמה ולהיפרע ממנה כפי שיעור פגימתה** (זכר דוד; מאמר ג פרק כז דף קו ד"ה ויש להבין למה המצריים) **ולחטוף אותה אם היא ראויה להם** (זרך חכמה; למהר"ל פוחוביצר נתיב יד אות יב דף לג ע"ב טור א). **ועל כך אמר דוד המלך "הצילה מחרב נפשי מיד פלב יחידתי"** (תהלים כב, כא) (זכר דוד; מאמר ג פרק כז דף קו ד"ה ויש להבין למה המצריים).

כאשר משה רבינו רצה להוציא את ארונו של יוסף מהנילוס הוא נתקל בשני כלבים מזהב שהועמדו על ידי המצריים כדי למנוע את יציאת ארונו של יוסף מהנילוס, והיה קולם נשמע בכל ארץ מצרים. אך כיון שראו את משה רבינו הם נבחו ומיד שתקו (שמות רבה; פרשת בשלח כ, יט). **ואז כשיצאו עם ישראל ממצרים נכנעה קליפת 'כלב' לפניהם**. **לכן הכלבים לא חרצו אז את לשונם שנאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ פלב לשנו"** (שמות יא, ז) (יחומת אני"ד; להחיד"א פרשת מסעי), **והוא רומז ל'קליפת הכלב' ששומר את שער מקום הקליפות במרומים, והוא לא פצה ולא צפצף ואז ויכלו עם ישראל לצאת ממצרים ביד רמה** (ישתי ידות; פרשת צו דף ע"ב ע"ב סוף טור ב ד"ה וע"ב רבן גמליאל). **וכך על ידי הפרדת יוסף שהוא 'שור' מהמצריים שהם 'חמור' התבטלה קליפת הכלב שנוצרה עם חיבורם במצרים** (מטה אהרן; על הגדה של פסח בסוף פירושו ד"ה חד גדיא).

אמנם במעשה העגל כאשר שני המכשפים יונוס ויומברוס בניו של בלעם הרשע, השליכו את הטס של הזהב שהיה כתוב בו 'עלי שור' אל תוך האש ויצא צורת 'שור וחמור' יחדי, חזרה אותה הקליפה של 'הכלב' לטומאתה (מטה אהרן; לר' אהרן דרשן תאומים על הגדה של פסח בסוף פירושו ד"ה חד גדיא). **לכן אחר כך בא משה רבינו וטחן את העגל שנוצר והשקה את ישראל כמו סוטות השותות מי המרים, שנאמר "וישקה את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל"** (שמות לב, כ), **ועל ידי זה משה ביטל את אותה הקליפה**. **ואז שוב היא חזרה בימי פסל העבודה זרה של מיכה שהיה עשוי משור וחמור כמו העגל הראשון שעשו בניו של**

בלעם הרשע במדבר, וה' הענישם על כך שנאמר "ויחר אף ה' בַּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכַרְם בְּיַד כּוּשָׁן רֶשֶׁעִים מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּעֲבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כּוּשָׁן רֶשֶׁעִים שְׁמֹנֶה שָׁנִים" (שופטים ג, ח). **לכן המלך "כוּשָׁן" נקרא "רֶשֶׁעִים" כנגד שתי רשעות שהיו בפסל מיכה – השור והחמור. ואז חזרה הקליפה של הכלב למקומה** (מיטה אהרן' על הגדה של פסח בסוף פירושו ד"ה חד גדיא).

משה רבינו התפלל לבטל את כוחה של קליפת הכלב בבית המקדש השני (זכר דוד' חלק ג פרק כז דף קו ד"ה 'ומשה רבינו עליו השלום' בשם הרמ"ע מפאנו בספר 'כפי יונה'), **שהרי דמות הכלב היה רובץ על הקרבן במזבח** (ראה גמ' יומא דף כא ע"ב, ראה זוהר פרשת צו דף לב ע"ב ד"ה וכד ישראל לא ד"ה למלכא דשדרו). **אך הקב"ה אמר לו "רב לך כבר מה שהיה יכולת בידך בעניין קליפת הכלב בשעת יציאת מצרים שלא חרץ כלב את לשונו"** (זכר דוד' חלק ג פרק כז דף קו ד"ה 'ומשה רבינו עליו השלום' בשם מהר"ח). **לכן קליפת הכלב נשארה ומשום כך צריך זהירות רבה כיום לא להפחיד תינוק על ידי כלב חי ולומר "כלב קח אותו"** (יאור צדיקים' סימן כד הלכות דרך ארץ אות עו, 'ציפורן שמיר' להחיד"א סעיף קפט) **כי נותנים רשות ל'סטרא אחרא' שנקראת בשם זה לבוא ולקחת את התינוק** (ציפורן שמיר' להחיד"א סעיף קפט) **שבירת כרותה היא לשפתיים. ויש בזה חשש היזק לתינוק בעולם הזה וגם כתם לנשמתו. ושומר נפשו ירחק מכך** (שליה הקדושי' שער האותיות ד' ד"ה ויזהרו אב ואם) **שכבר היה מעשה נורא בזה** (ציפורן שמיר' סעיף קפט). **ונכון להיזהר לא לומר כך גם בשאר בעלי החיים הטמאים** (שליה הקדושי' שער האותיות ד' ד"ה ויזהרו אב ואם) **כמו חתול** (יאור צדיקים' למחר"מ פאפירש סימן כד הלכות דרך ארץ אות עו) **וכדומה**.

ושלוש משמרות יש בלילה, כלומר שהלילה נחלק לשלושה חלקים. במשמרה ראשונה חמור נוער, ובמשמרה השנייה הכלבים צועקים, ובמשמרה שלישית תינוק יונק ואשה מספרת עם בעלה (גמ' ברכות ג פרק ג ע"א). **והעניין בזה הוא, שבשעה שנכנס הלילה החיצונים שנקראים 'כלבים' ו'חמורים' משוטטים בעולם, ויש להם רשות לחבל ולהשחית** (זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב ד"ה תא חגי. ראה עוד על מעשי הכלבים ב'פרדס רימונים' שער היכלי התמורות פרק ח' תחילת חלק ג) **והם שולטים בשתי המשמרות הראשונות של הלילה עד חצות, וכנגד שליטתם אמרו 'חמור נוער' ו'כלבים צועקים'** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב ד"ה 'תא חגי בשעתא' מהרמ"ק) **כאשר משמרה ראשונה של 'החמור' היא תחילת ממשלת הדין וְשִׁלְחָיו השולטים בעולם, ובמשמרה שנייה של 'הכלב' יש את תוקף מידת הדין בשעת חצות לילה** (ירקנטא' על התורה פרשת וירא ד"ה וישכם אברהם בבוקר), **ומשמרה שלישית היא של 'השור' והיא האחרונה בלילה** (מגלה עמוקות' עם פרישת שלום פרשת ויצא ד"ה ויכוח יעקב עם לבן. וראה 'זוהר חדש' פרשת אחרי מות דף מז ע"ב ד"ה תניא שלוש משמרות הוי הלילה וכו' שקצת משמע כך. בשם 'פרישת שלום').

באמצעות לימוד התורה מוכנעים כל המזיקים ובפרט הלימוד בלילה

הדרך להכניע את כל המזיקים, הכלבים והחמורים – הוא בכוח עסק התורה. כפי שעשה יששכר בן יעקב שקשר והכניע את קליפת חמור והוריד אותה מהמעלה העליונה שעלתה שם לקטרג, עד לבין האשפות. **לכן נאמר על יששכר בן יעקב "יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתיים"** (בראשית מט, יד) (זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב ד"ה בניני כך) **כלומר שהוריד את ראש מקור הזוהמא** (ינצוצי אורות' להחיד"א זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב אות א) **של קליפת חמור מגרם מעלתה – אל בין האשפות שהוא התהום רבה** (יאור החמה' על זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב ד"ה 'בניני כד' מהרמ"ק). **וגם יעקב אבינו הכניע בכוח עסק התורה את 'השור' ו'החמור' של הסטרא אחרא, לכן אמר לעשו "זה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבַן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עָתָה: וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר"** (בראשית לב, ה - ו), **(עפ"י תיקוני זוהר תיקונא עשיראה דף קמו ע"ב ד"ה ובגין דא), ובזה רצה לסמן לו שכל מיני הקליפות מוכנעים תחתיו** (זוהר שמשון' פרשת ויצא דף לז ע"ב טור ב ד"ה ועוד יש לי שור וחמור) **שהרי לבן היה 'כלב רע' שניק מקליפת השור והחמור** (ברכת שמואל' לאביו של מחבר יקב הישר' פרשת וישלח דף כ ע"א ד"ה 'אמנם ליישב' בשם המגלה עמוקות). **לכן לולא שיעקב היה משפיל את עצמו לפני עשו כאשר הם נפגשו, היה נופל פחד גדול על עשו מכוח השלטון שיש ליעקב על שני הכוחות הללו של 'השור' ו'החמור'** (זוהר פרשת שמות דף ו ע"א ד"ה ובגין כך לא תחרוש בשור ובחמור).

גם תלמידי חכמים גוברים על הקליפות הללו על ידי לימוד התלמוד והמדרישים. לכן חמו"ר הוא ראשי תיבות – חכם מופלא ורב בנן (תיקוני זוהר' תיקונא עשיראה דף קמו ע"ב ד"ה וכלהו ד"ה ובגין דא). **כי זה כוחם של תלמידי חכמים להכניע את הקליפות הללו** (תיקוני זוהר תיקונא עשיראה דף קמו ע"ב ד"ה ובגין דא) **אשר משוטטות בעולם עד חצות הלילה. וקליפות אלו מסתלקות בשעה שגבריאל המלאך קורא בקול גדול לעמוד ולעסוק בתורה, וכותב את החברים שעומדים בחצות הלילה ללמוד תורה** (עמק המלך' שער רישא דעיר אנפין פרק יא ד"ה תטומאת שור וחמור), **שאי יורדים כל המזיקים לתהום רבה ונכפת קליפת 'החמור' על ידי לימוד התורה** (זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"ב ד"ה כד אתער) **וכן קליפת השור** (עפ"י 'עמק המלך' שער רישא דעיר אנפין פרק יא ד"ה תטומאת שור וחמור) **וכפי שנרמז בדברי רבותינו כי מי ש"חש בראשו ועסוק בתורה"** (ראה גמ' עירובין דף נד ע"א בשם ר' יהושע בן לוי) **שהתיבה 'חש' הוא ראשי תיבות 'חמור' 'שור'** (עפ"י 'מדרש לפירושים' דרוש כג דף מג ע"א טור א ד"ה ובק), **וכן מוסרת על ידי החכמים גם שליטת 'הכלבים' החיצונים** (ולב אריה' פרשת ויקרא אות טז. וראה 'סימכת חכמים' מסכת ברכות דף ג ע"א ד"ה ונפאק מניה).

על ידי עסק התורה של האדם בשעות היום הוא מוגן בעת השנה בלילה. לפי שהסטרא אחרא נדמה לאדם הַיָּשָׁן בדמות 'כלבים', **וכל נשמה שמגיעה למעלה 'הכלבים' צועקים, בסוד משמרה שנייה שעליה נאמר 'כלבים צועקים'** (ראה גמ' ברכות דף ג ע"א). **והם תופסים את הנשמה ואומרים למזיקים אחרים הנקראים 'אריות' לבוא ו'ולטרונף' את הנשמה. אך אם האדם עסק בתורה, אזי התורה מאירה לו את הדרך ישר אל אדונו לעלות ולהשתעשע ולא פוגעים בו המזיקים** (נחל קדומים' להחיד"א פרשת חקת ד"ה וישמע הכנעני). **וגם חבורות של מלאכים טובים שנעשו מחידושי התורה שלו עוזרות לו שלא יפגעו בו אותם הזינים** (יסוד יוסף' פרק סו ד"ה ומכל חידושי התורה' בשם זוהר). **לכן אם עם ישראל מגביהים את לומדי התורה להחזיקם כך שיוכלו ללמוד, אז מכוחם של אותם חכמים יוכנעו כל הקליפות הללו ולא ישלטו בעולם** (ינצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת ויחי דף רמב ע"א אות ב).

וכמו שיעקב אבינו הכניע את שתי הקליפות של השור והחמור כפי שנאמר **"וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר"** (בראשית לב, ה - ו), **כך יהיה לעתיד לבוא עם שתי הקליפות הללו שנאמר "מִשְׁלַחֲךָ רָגַל הַשׁוֹר וְהַחַמּוֹר"** (ישעיה לב, כ) (מדרש לפירושים' תחילת דרוש טו דף עח ע"ב ד"ה נהג נהג ידעת). **אז יבואו שני המשיחים שהם משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כאשר שניהם רכובים כל אחד על גבי שור או חמור, ובזה הם יָרְאוּ את השליטה והכנעת אותם כוחות הטומאה של קליפת השור והחמור** (זוהר תיקונים תיקונא עשיראה דף קמו ע"ב ד"ה ובגין דא). **משיח בן יוסף יכניע את השור כפי שנאמר על יוסף "בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ"** (דברים לב, יז), **ומשיח בן דוד יכניע את החמור כפי שנאמר "גִּילִי מְאֹד בְּתַ צִיּוֹן הָרְיָעִי בְּתַ יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבֹא לָךְ צִדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְרַכֵּב עַל חַמּוֹר וְעַל עֵיר בָּן אֶתְנַתּוֹת"** (זכריה ט, ט) (ראה 'שמו אברהם' לר' אברהם פלאגי מערכת ע' עד קעה ד"ה ויחשב את חמורו שבכל אופן משיח יצטרך לרכב על חמור גם אם יבוא בתחילה על גבי ענני שמים. ועפ"י דבריו המופלאים) **בקרב בימינו, אמן.**

העלון השבועי גם לעילוי נשמות: אלהיהו בן גיטל ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבועי גם לעילוי נשמות: יצחק בן רבקה ז"ל הרב יצחק שלמה בן שרה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבועי גם לעילוי נשמות: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברטה בניה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבועי גם לעילוי נשמות: אחרון בן עזיזה ז"ל אָרְלֵט עֲלִיָה בת פורטון מסעודה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבועי גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד ז"ל לכיעו"א שבטב' השמיני ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבועי גם לעילוי נשמות: רפאל בן יפה היוני ש' ברחמי' המרובים ישיח ס' רחמי' עילוי' מכל אביו וידו, ויסקי אורו בירא שלום וחסד לעבודתו ויחבר
---	--	---	---	--	---